

Tango met een tuinkabouter

Colofon

ISBN: 978 94 6365 349 7

1e druk 2021

© 2021, Lyda Westerink

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

Tel: 058 - 289 48 57

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Tango met een tuinkabouter

Lyda Westerink

Voor mijn moeder

De kunst van te leven is thuis te zijn alsof men op reis is.

GODFRIED BOMANS, *Mijmeringen*, 1968

Verbeelding is de jus van het leven.

HELLA S. HAASSE, *De Groene Amsterdammer*, 2011

Parijs, 14 februari

Beste mevrouw Bergstra,

Hoe gaat het met u? Hopelijk hebt u zich niet al te ongerust gemaakt, ik loop heus niet in zeven sloten tegelijk, ook al heb ik er eigenlijk nooit eentje gezien. Het enige water waarmee ik meer dan vertrouwd was, was dat in die vijver waarin ik vis na vis zag sterven, elke winter weer. Hij was niet diep genoeg, denk ik.

Mijn hengeltje vreesden ze niet, in ieder geval, het draadje raakte het water niet eens. Maar buiten dat ontbrak een haakje natuurlijk ook. Eigenlijk stond ik al die tijd behoorlijk voor aap, maar ja, ik ben braaf blijven staan. Als je een rode puntmuts hebt en een gerimpeld koppie met een wit baardje en ook nog eens een groen jasje met een zwarte riem draagt, dan is je lot bepaald, dan sta je dus je hele leven in een net tuintje, met keurig aangeharkte perkjes en soms, zoals mij overkwam, met een vijver, een niet te grote en niet te kleine maar precies pas-vijver. Een vijver met goudkarpers. Keurige vissen, maar eerlijk gezegd kan ik inmiddels geen oranje meer zien. En geen vijver ook. En die afrikaantjes, begonia's of hoe die plantjes ook mogen heten die u elk voorjaar – ná IJsheiligen – in de grond pootte, die kan ik ook niet meer zien.

Soms droom ik er nog weleens van, van die opgezwollen vissen met uitpuilende ogen, die zelfs als ze dood waren nog spotten met dat belachelijke hengeltje. En ik bleef maar staan, aan die vijverrand, wat zou ik anders moeten willen?

Ik had een rood puntmutsje en een gerimpeld koppie met een... enfin, dat schreef ik zojuist al. Mijn lot. Mijn bestemming? Daar had ik jarenlang over kunnen nadenken, gek genoeg deed ik dat niet; elke vezel, van puntmuts tot bruine laarsjes, bestond domweg om tuinkabouter te zijn, wás tuinkabouter. En tuinkabouters denken niet, niet over waartoe zij op aarde zijn, niet over hun nut, hun functie, of desnoods over hun lotsbestemming, karma zelfs eventueel... Nee, zij staan te staan, ík stond jarenlang te staan, bij die vijver, met die oranje vissen, die evenmin ooit ook maar een ogenblik nagedacht hebben over hún bestemming, hun zĳjn.

Hoe mal kunnen de dingen zijn? Is het maller om niet te denken, in het geheel niet, bedoel ik, of om wél te denken? Want als je gaat denken, dan gaat het mis. Dan zijn de dingen ineens raadsels. En met een raadsel moet je iets; je kunt de dingen wel de dingen laten, maar met raadsels kan dat niet. Weet u dat ik me het moment niet eens kan herinneren dat ik begon te denken? En komen met vraagtekens ook altijd gevoelens van onvrede?

Ho, laat ik mijzelf een halt toeroepen, ik wil mijn eerste brief aan u niet te lang maken. Sinds ik begon te denken, kan ik er niet meer mee stoppen en borrelt vraag na vraag in mij op. Maar u kunt uw hele leven al denken, u hebt al deze gedachten vast al eens gehad en ik wil u zeker niet vervelen. Misschien begrijpt u wel veel beter dan ikzelf waarom ik vertrokken ben. Misschien hebt u zich zelfs ooit weleens afgevraagd waarom ik eigenlijk nog steeds in uw tuin stond. Mag ik hopen dat u mij mijn reis gunt? Parijs in februari is prachtig, het late middaglicht op de Sacré-Cœur is praktisch onvangbaar, zelfs voor de beste camera, en dit kiekje is met een telefoon gemaakt. Ik stuur het u toch, ik wil graag dat u weet waar ik ben, wat ik zie.

Vanmiddag, ineens, was u in mijn gedachten, het was voor het eerst sinds ik vertrok dat ik bedacht dat u mij zou kunnen missen. En terwijl ik toekeek hoe het deemster langzaam de Sacré-Cœur opslokte, was u niet langer een gegeven, maar werd u een raadsel, een groot raadsel dat ik wil ontrafelen. Wie bent u? Waarom, in vredesnaam, had u een tuinkabouter in uw tuin? Bent u een vrouw voor een tuinkabouter? Ook al heb ik u jarenlang elke dag gezien, eigenlijk weet ik niet wie u bent. Ik wil u leren kennen. Wilt u mijn brief beantwoorden, liefst uitgebreid? Achter op de envelop staat het postbusnummer. Ik kijk reikhalzend naar uw schrijven uit.

Uw Tuinkabouter

Parijs, 24 februari

Beste mevrouw Bergstra,

Was ik te cru? Hebt u geen behoefte aan contact met mij? Bent u boos over mijn vertrek? Te veel vragen, ik zie het. En ik weet niet eens of je een brief wel met een vraag mag beginnen. In mijn eerste brief heb ik naar uw welzijn geïnformeerd, ook al als vraag, maar dit kwam – u moet me geloven – uit een oprecht hart.

Misschien hebt u de foto bij de Sacré-Cœur verscheurd... Misschien wilt u niets meer met mij te maken hebben. Mag ik u dan toch vragen mij dat dan in ieder geval te laten weten? Schrijft u mij één zin, een enkele zin, zodat ik weet waar ik aan toe ben.

Uw Tuinkabouter

Laren, 28 februari

Aan mijn voorheen trouwe kleine vriend,

Waarom zat er bij je tweede brief(je) geen foto?

E.M. Bergstra

Parijs, 5 maart

Lieve mevrouw Bergstra,

Mijn lange wachten is niet tevergeefs gebleken, dit is mooier dan ik had durven hopen. Ik heb uw nieuwsgierigheid gewekt en ik ga ervan uit dat u nieuwsgierig bent naar mij, niet per se naar Parijs. Parijs is magnifiek, dat kan ik u zeggen, maar ze is tot diep, diep, diep in de nacht in touw. Alleen bij het allereerste ochtendgloren is zij even soezerig, dan begrijp ik elk woord van de talloze gedichten die over deze stad zijn geschreven zonder ze ooit gelezen te hebben. Deze stad is in staat om van iemand zonder enig talent een kunstenaar te maken, al is het maar voor heel even. Het leven heeft hier haast: is het een nog maar nauwelijks genoten, dan dient een volgende bekoring zich alweer aan. Al wat er rijmt op Parijs, maar niet 'trouw', tenminste, niet in de betekenis die trouw heeft in het dorp waar uw huis staat. U noemt mij in uw aanhef 'mijn voorheen trouwe vriend'. Trouw is doodeenvoudig zolang je niet denkt en zolang de dingen zekerheden zijn. Jarenlang wist ik zeker dat ik bij een vijvertje mijn dagen moest slijten. Immers, ik had een rode puntmuts, een gerimpeld koppie met wit baardje en een hengeltje, waarom zou ik nadenken? Maar heeft trouw daarmee ook niet iets gemakzuchtigs?

U zult begrijpen wat ik bedoel. Iedereen die heeft geleefd, écht geleefd, weet wat ik bedoel. Eigenlijk weet ik het zelf nog het minst, het is nog maar zo kort dat ik werkelijk leef. Maar u, u hebt een respectabele leeftijd bereikt en van al die jaren hebt u er vast een aantal echt geleefd. U kent ze, die

sloten, die beruchte zeven sloten die ik nog nooit gezien heb. En daarom hebt u mij mijn 'ontrouw' vergeven, dat weet ik zeker.

Waarom hebt u mij teruggeschreven? Wilt u mij dat vertellen? Ik wil het heel graag weten. Hoop snel van u te horen.

Uw Tuinkabouter

Laren, 11 maart

Aan mijn kleine vriend,

Misschien is weggaan wel het beste wat je kon doen, vandaar dat ik je 'vriend' noem. Ooit was je niets anders dan een foeilelijk ding uit de nalatenschap van mijn moeder, een ding dat ik toch moeilijk gewoon maar in de vuilnisbak kon gooien. Ik wilde je ergens diep achter in een kast in de schuur zetten, mijn man heeft je bij die vijver neergepoot, eigenlijk om me te plagen. Het kwam er niet van je alsnog in die kast te zetten, jarenlang bleef je staan waar mijn man je had neergezet en eigenlijk hadden we geen erg meer in je.

Voor mij kreeg je pas betekenis toen hij was overleden. Hij had je daar neergezet en als ik naar je keek, bracht het de herinnering terug aan die middag, dan hoorde ik hem weer lachen. Het was een warme dag in juni, de vlier stond vol in bloei, ik nam me voor om in het najaar vlierbessenjam te gaan maken, voor het eerst in mijn leven, omdat mijn moeder dat altijd gedaan had en als de wonden van het verlies nog niet geheeld zijn, geven zulke dingen troost. Jij lag ergens op een stapel spullen die uit het schuurtje van mijn moeder waren gekomen. Mijn nichtje, die toen op de kunstacademie zat, had gevraagd of zij je mocht hebben. Maar mijn zus had resoluut nee gezegd, die had kunstuitingen van haar dochter gezien waarbij porseleinen herderinnetjes en schemerlampjes woeste metamorfoses hadden ondergaan en zag de tuinkabouter al dezelfde weg gaan. Maar vervolgens zadelde ze mij met je op. 'Bij mij kan hij niet,' zei ze doodleuk, 'ik heb alles strak.'

‘Strak?’ had ik mijn man naast me horen mompelen. ‘Wij noemen dat dichtgetegeld.’

Je had beter bij mijn zus gepast, daarom wilde haar dochter je waarschijnlijk ook zo graag. Ik weet niet zeker hoe het dan met je afgelopen zou zijn, Lisette was genadeloos als het erom ging de kleinburgerlijkheid aan de kaak te stellen. Maar goed, je kwam bij mij en het lukte me dus niet om je in die kast weg te moffelen. Mijn man lachte onbedaarlijk om mijn verontwaardigde gezicht toen ik met koffie de tuin in kwam en je daar pontificaal bij die vijver zag staan.

Die lach van hem, zo aanstekelijk, zo écht, die glimpende ogen. Als hij zo lachte, werd ik op slag weer verliefd op hem, hoe ‘middelbaar’ we ook waren. ‘Ik vind hem wel koddig,’ zei hij, ook nog.

Ik kreunde. ‘Koddig!?’

‘En hij is van onze leeftijd, zo te zien.’

‘Zég! We zijn net in de vijftig!’

Zelfs toen hij tegen de tachtig liep, had hij nog niet zoveel rimpels als jij. Het was een mooie man, zelfs in de kist viel dat nog op. Longkanker had hij; op het moment dat we dat hoorden, zat hij al helemaal vol. Toen had hij maar een paar weken klachten gehad, vooral spierklachten, die hem ineens aan huis kluisterden. Niets voor hem, hij was nog zo actief, hielp mensen – ‘oudjes’, zei hij – hun tuintjes te onderhouden. Na dat bezoek aan de arts is het heel snel gegaan, binnen een paar weken was hij weg, vandaar dat hij nauwelijks afgevallen was. We waren zestig jaar bij elkaar. De eerste maanden na zijn overlijden zette ik nog vaak per ongeluk twee bordjes op tafel, een keertje stond ik al bij de achterdeur om hem te roepen voor het eten. En toen zag ik jou, nog altijd precies op het plekje waar hij je ooit had neergezet. Je lachte vriendelijk naar me, dat deed je natuurlijk altijd, maar

ineens vond ik je lachje niet meer stompzinnig. Het was een lach die handen naar me uitstreckte, ik bleef een poosje tegen de deurpost aan staan en liet mijn tranen komen.

Zo, kleine vriend, werd je aanwezigheid troostend. Natuurlijk probeerde ik weer 'gewoon' te leven, maar er is geen 'gewoon' meer. Er was een mooi boek vol mooie herinneringen, maar hij is er niet meer. Dit is waarover je hoort, wat je denkt te begrijpen, maar wat uiteindelijk zoveel heviger, zo anders ook blijkt te zijn... Zag ik een interessant of mooi programma, dan was er niemand meer om erover te praten, nooit meer samen grinniken om dingen die de rest van de wereld niet begrijpt.

De boodschappenlijstjes, de juiste vuilnisbak die bij de straat moet, het waren die dingen die langzaam de overhand gingen nemen, rouw veranderde in herinnering. Zelfs jouw aanwezigheid werd weer als voorheen: je was er, maar je zou me alleen nog opvallen als je er ineens niet meer zou zijn. En dat gebeurde een paar weken geleden: ik schoof de gordijnen open en je stond er niet meer. In mijn duster ben ik naar buiten gegaan, in je voetafdruk krioelde het van de pissebedden, ik liep de tuin door om te kijken of je misschien ergens anders was neergezet. Het was een naar idee dat er zomaar iemand in mijn tuin geweest was, waarschijnlijk waren het kwajongens, maar toch vond ik het heel onaangenaam. En kwaad was ik ook, het is en blijft stelen, hoe lelijk je ook bent. Denken die jongens dan helemaal niet meer aan een ander? Mijn hulp, die eens per week komt, vond dat ik aangifte moest doen.

'Zie je het al voor je?' vroeg ik. 'Een oud dametje dat komt melden dat haar tuinkabouter weg is.'

'Maar dat kunt u tegenwoordig gewoon thuis doen, vanachter de pc.'

Met computers ben ik al helemaal nooit bevriend geraakt, dat ding staat boven te verstoffen. Nee, ik ging geen aangifte doen, ik had me bedacht dat het goed was dat je weg was, want gaandeweg was je niet langer de herinnering aan mijn moeder en aan mijn man, maar was je de confrontatie geworden met mijn huidige leven. Het leven waarin ik, net als jij met dat hengeltje zonder haakje, alleen nog maar wacht. Op niets.

In die zin was jouw brief ‘iets’, een klein verzetje, zoals vroeger, toen ik kind was en er nog niet zoveel luxe was. Dan was je blij met de kleinste dingen. Misschien is dat de reden dat ik je nu terugschrijf: om je daarvoor te bedanken. Ik zal je geen vraag stellen, zo te lezen ben jij net met leven begonnen, dan hoeft je mij niet op je rug te nemen. Het ga je goed.

E.M. Bergstra

Parijs, 16 maart

Lieve mevrouw Bergstra,

Vanochtend viel er een zachte regen in Parijs, zo'n regen waarvan je, als je de geur diep opsnuift, een blij gevoel krijgt. In die regen heb ik uw brief gelezen, ik hield mijn jas er zo'n beetje boven, zodat er niets zou vlekken, maar ik had echt niet kunnen wachten om uw brief te openen. Na het lezen ben ik blindelings een slaperige brasserie ingelopen, ik moest gewoon even zitten. Mijn tranen veegde ik niet weg, de ober zou het vast aanzien voor regen.

Waarom huilen wij om schoonheid? En huilde ik wel om schoonheid? Of huilde ik omdat ik, hoe kort ook, voor iemand betekenis heb gehad? Mijn aanwezigheid is op enig moment troostend voor u geweest, daarmee kreeg mijn leven zin, hoe kort het ook maar was: ik heb daar niet voor niets gestaan.

Mijn croissantje at ik niet op, ik was te vol van dit weten, eenmaal weer buiten lachte ik naar de regen. En nu schrijf ik u, op mijn hotelkamer, nog ruim vóór de lunch. Wij zijn verbonden, dat wil ik u zeggen, ooit ben ik belangrijk voor u geweest. Dat foielelijke ding was even, ja, wat? Mooi, misschien? Hoe zou ú het noemen?

U bent voor veel mensen van betekenis geweest. Voor uw man, dat voel ik. En voor uw moeder? Voor uw nichtje misschien? Ik was maar zo kort van betekenis, toch maakt de gedachte eraan me blij. Veel heb ik er niet voor gedaan, niets eigenlijk, dat is wonderlijk... Het spijt me, ik schreef het al eerder, sinds ik kan denken zijn dingen raadsels die ik wil ontrafelen.